

28. september og tiden derefter

Mange kommentatorer og læserbrevsskribenter havde utrolig vanskeligt ved at skjule deres ærgrelse, skuffelse og frustration over det resultat, som gik dem så eklatant imod

Af *Leif Kajberg*

Læsningen af visse ja-sigeres reaktioner på unionsmodstandens sejr den 28. september har unægtelig været en blandet fornøjelse. Mange kommentatorer og læserbrevsskribenter havde utrolig vanskeligt ved at skjule deres ærgrelse og tøjle deres skuffelse og frustration over det resultat, som gik dem så eklatant imod. Den verbale klapjagt på nejsigerne fortsatte med uformindsket styrke efter afstemningsdagen. Det føg med til injurier grænsende beskyldninger og spontane udfald mod nej-fløjen. Mangan en dårlig taber på tilhængersiden lange-

LÆS I BLADET

Frit Nordens rolle i den nye situation

Af *Leif Kajberg* .....side 4

Hilsener til de danske nej-sigere efter folkeafstemningend. 28. september .....side 4

Foreningerne Norden eller Norden ved en skillevej?

Af *Jesper Morville* .....side 6

Frit Norden - skal vi fortsætte?

Af *Bent Brier* .....side 8

de ud efter "de uansvarlige ne-sigere" Jens Peter Bonde, Drude Dahlerup og Ole Krarup blev skoset for blot at tage tilbage til henholdsvis Bruxelles og Stockholm efter folkeafstemningen og dermed kaste ansvaret fra sig og lade hjemlige Christiansborg-politikere klare ærterne og "fejle op efter nejjet." Euro-tilhængernes udfald antog mange former og kom fra mange hjørner. Vantro og skuffelse i de første spontane udtalelser fra knuste, desorienterede og paralyserede Christiansborgpolitikere, skråsikre forklaringer og generaliseringer i en række redaktørers og mediefolks analyser og kommentarer samt ironi, arrogance og fordømmelse for fuld udblæsning i klummer og kronikker fra diverse "intellektuelle." Et særligt grelt eksempel på denne type sure opstød er en flabet kommentar af forfatteren Carsten Jensen i en af Politikens søndagsudgaver. Refleksionerne over, hvorfor det gik som det gik den 28. september, begynder allerede så småt at finde vej til debatbøgerne. Således fx i Erik Meier Carlsens nyeste letvægtsprodukt inden for denne genre: "De overflødiges oprør - en trussel mod demokratiet?" (2000). Læserbrevene fra skuffede og opbragte ja-vælgere er et kapitel for sig.

Den uansvarlige nej-side

Sjældent er den tåbelige reklamekliché "Samtale fremmer forståelsen"

blevet gjort mere effektivt til skamme. De mange kollektivt fordømmende udtalelser på ja-siden før og efter euro-afstemningen tyder ikke just på vilje til samtale. Hvor nejsigerne før var grimme kommunister, blev de i tiden før og efter afstemningen affærdiget som selvtilstrækkelige nationalister, "suverænitetsetichister", isolationister, "padder" eller "vadmelsemostre." Med andre ord, euro-modstanderne har været skydeskive for skinger og urimelig kritik.

Stalinisme light

Der blev ganske vist umiddelbart efter at resultatet var kendt midt på aftenen den 28. september talt en del om dialog og "brobygning" mellem ja-sigere og nej-sigere, national forsoning, "respekt for nejjet," og Mimi Jakobsen, fandt det i sine første bemærkninger opportunt at knytte an til valgdetagelsen. Det var "utrolig flot", at så mange havde bevæget sig hen til stemmerurnerne. Men sejren for EU-modstanderne var ikke mange dage gammel, før de imødekommende udsagn blev mode-reret og løfterne nedtonet. Og siden er det, som det vil være Frit Nordens læsere bekendt, gået slag i slag med løftebrud og rævekager.

Skulle man falde ind i den bramfri sprogtone, som har kendetegnet mange af tilhængernes verbale udgydelser, kunne man passende karakterisere Nyrup og Jelveds magtfuldkommenhed og arrogance og det efterfølgende fifleri med nej'et som stalinisme *light*.

Inden for det politiske establishment har holdningen således været *business as usual* og en bevidst ignorering af folkeafstemningens klare signal om befolkningsflertallets uvilje mod at stå model til mere union og fortsat underminering af dansk selvstændighed. Den politiske elites og regeringens afvisning af tage EU-politikken

op til overvejelse og give indrømmelser til unionsmodstanderne har klart nok hensat mange af os, der stemte nej, i en tilstand af vrede og frustration. For hvad er folkeafstemninger, og folkestyret, i det hele taget værd, når magtens mænd inkl. en enkelt dame med håndtaske og skuffede ambitioner, og den herskende klasse arrogant tilsidesætter resultatet af folkeafstemninger, der går dem imod? Når de kører videre i samme skure som om intet er hændt, egenrådigt sætter dagsordenen for Danmarks deltagelse i traktatforhandlingerne i Nice og uanfægtet definerer Danmarks rolle i et EU præget af stadig stærkere integration? Under Niceforhandlingerne var vi vidne til, hvordan regeringen og dens forhandlere på forhånd var parate til at gå i defensen og giver køb på danske mærkesager.

Hvad skal det nytte?

Vi må se i øjnene, at det at vinde en EU-folkeafstemning ikke nødvendig-

Frit NORDEN

Redaktion:

Leif Kajberg (ansvarshavende)
Klirevænget 31, 2880 Bagsværd
Tlf. 44 98 29 32
Bent Brier, Jesper Morville

Redaktionspanel:

Ib Christensen
Kurt Francis Madsen
Poul Erik Søe

Abonnement.- Dkr. 90,-

Annoncer:

Dkr. 2,- pr. spalte-mm
ekskl. tillæg for farver,
ekskl. moms

Tryk: Toptryk, Gråsten

vis giver os et værn mod mere union. Det er den bitre erkendelse efter 2. juni 1992 og den 28. september 2000.

Folkeafstemningen kan bruges som huskekage, stopsignal og som middel til kraftfuldt at sætte EU på

Inden for det politiske establishment har holdningen således været *business as usual* og en bevidst ignorering af folkeafstemningens klare signal

dagsordenen i den politiske debat, men dens værdi som løftestang for en bestemt politik, set med EU-modstanderøjne, undergraves, når regering og folketingsflertal kun anerkender og agerer politisk på det ene af de to mulige udfald af EU-folkeafstemningen: et flertal af ja-stemmer for det, som er til afstemning. Niels Olsen, der giver sig til kende som frafalden nej-siger (Information den 6. december 2000), har ikke meget til overs for 28. september-nejets virkninger: "Hvilken effekt vil nej'et i praksis få for udviklingen i EU's institutioner? Svaret er: Ingen! Ingen effekt, ingen betydning, ingen relevans, intet. Ingen demokratisk reorientering, ingen åbne døre, ingen afdækkede magtstrukturer." Selvfølgelig skyder

Olsen over målet. Og naturligvis er det lidt enøjet at påstå, at nejdet den 28. september ikke gjorde en forskel, for selvfølgelig fik resultatet en effekt, i hvert fald primært den at det er lykkedes at afværge euroens indførelse i Danmark. I det mindste for en tid. Og vi skal selvfølgelig heller ikke overse den danske euro-afvisnings debatskabende og alment mobiliserende virkning i forhold til den folkelige EU-modstand i andre EU-lande. Men det er klart, at det danske

afstemningsresultats umiddelbare virkninger på EU-systemet som sådan og på unionsprocessen, sådan som den skrider fremad i øjeblikket, ja, de er vel knap så synlige.

EU-modstanden i krise?

Det kan forekomme paradoksalt, specielt oven på en så eklatant sejr, som den vundne folkeafstemning om ØMUen er, at vove den påstand, at den organiserede EU-modstand befinder sig i en kriselignende tilstand. Men når afstemningsresultatet negligeres, og når EU-modstandens bevægelser og organisationer og disses udspil og markeringer ikke tages alvorligt fra magtelitens side, har vi et klart problem. En folkelig mobilisering med civil ulydighed, masse-demonstrationer og andre spontane tilkendegivelser er udelukket i dag. Tiden og tidsånden er ikke til den slags manifestationer. Kun i valglokalet, i stemmeboksen, kan vi få danskerne til massivt at tale Bryssel, Nyrup og Jelved midt imod, og det burde vel egentlig være tilstrækkeligt i et demokratisk samfund. Men tildragelserne og de politiske manøvrer i tiden efter den 28. september turde være et klart bevis på, at stemmesedlens afkrydsning er utilstrækkelig.

Vi savner pressionsmidler af format, når regering og EU-positive folketingspolitikere fremturer i deres magtarrogance, bevidst overhører vælgernes markering, taler om "kompetencekataloger" og flere "folkehøringer" og frejdigt skiltes med nødvendigheden af ikke at lade EU-politikken influere afvælgertilkendegivelser. Derfor kan det være nødvendigt at betræde nye veje og diskutere nye strategier i EU-modstanden. Måske er det påkrævet, sådan som ikke mindst Ib Christensen har været inde på det, at gøre op med det gamle dogme om, at vi i fx bevægelserne helt skal holde os fra opstilling til Folketinget eller initiativer med sigte på at få anbragt flere konsekvente EU-modstandere i Folketinget.

Frit Nordens rolle i den nye situation

Vi vil hellere end gerne være politisk ukorrekte ved at fastholde Norden som alternativ til en europæisk enhed trumfet igennem ved hjælp af traktater

Af Leif Kajberg

Hvad er vores særlige styrke og indfaldsvinkel i denne diskussion om det nationale parlament som platform for EU-modstanden? Ja, vores stærke kort må vel være kendskabet til, hvad der rører sig i de andre nordiske landes EU-diskussion og de strategier og overvejelser, som fremlægges i disse lande, både inden for den etablerede EU-modstand og i EU-skeptiske kredse i almindelighed. Vi bør derfor tilstræbe en intensiveret viderefremmidling af de synspunkter og idéer, som vinder frem i de andre nordiske

landes unionsmodstand og EU-kritik. Det kræver forstærkede kontakter til nabolandene i Norden, aftaler med kontaktpersoner og faste skribenter. Og som en naturlig følge heraf også en øget interesse og klangbund for mere nordisk stof i bladet hos vore læsere. Videndeling er et modeord inden for det moderne erhvervsliv.

Lad os følge trop her inden for de nordiske landes EU-modstand og udveksle viden og erfaringer mere systematisk. Det kunne også være interessant at søge kontakt til de kredse inden for fx den store gamle Foreningen Norden, som fører spændende diskussioner om Norden og nordisk sprog og identitet og som formulerer visioner for det nordiske samarbejdes muligheder nu og i fremtiden.

Man kunne også formulere det lidt anderledes og spørge: Har vi været "nordiske" nok i Frit Norden? Jo, vi har da bragt mange klip fra svenske og norske aviser, ligesom bidrag af markante EU-modstandere fra andre nordiske lande indimellem ved redaktionens mellemkomst har fundet vej til bladets spalter. Men det har i overvejende grad været den danske EU-modstands synsvinkler, mærkesager og prioriteringer, der har domineret. Det får man et klart indtryk af, når

man ser tilbage på, hvem der har bidraget med stof til bladet gennem mange år, og hvilke emner der er blevet taget op til behandling mellem år og dag. Med andre ord en klar vægtforskydning mod situationen i Danmark, hvad der vel ikke er noget unaturligt i, når man tager i betragtning af, at foreningens hjemsted er Danmark og styrelse og redaktion ligeledes er dansk. Men man kunne forestille sig, at Frit Norden blev mere "nordisk", både i bredden og i dybden. Vi kunne på den ene side, som nævnt ovenfor, stille mod at udvide kredsen af faste skribenter til at omfatte bidragsydere fra fx Norge og Sverige, og vi kunne på den anden side arbejde på at forøge foreningens gennemslagskraft inden for de andre nordiske landes etablerede EU-modstand og -kritik og gøre et målrettet forsøg på at erhverve flere medlemmer i vores nordiske nabolande. Nemt er det ikke, for det kræver ekstra kræfter og ressourcer, men meget taler for, at vi i styrelsen tænker i disse baner og overvejer initiativer med dette formål.

Der føres i de andre nordiske lande en spændende EU-debat – i Sverige fx forbindelse med ØMUen – som kunne fortjene en mere grundig dækning.

Medierne i almindelighed gør uendeligt lidt ud af denne dækning – Norden og udviklinger i nordiske lande er jo i forvejen et særdeles nedprioriteret stofområde – og vores eget centrale formidlingsorgan i unionsmodstanden, Notat, har mere en nok at se til og har kun ressourcer til sporadisk og i noteform at resumere centrale synspunkter og problemstillinger fra de andre nordiske landes EU-diskussion.

Synliggørelse af det nordiske

Samtidig har vi en opgave i – sammen med Foreningen Norden i øvrigt – at sejle op imod den i nogle medier og i nogle eliter og politiske

cirkler fremherskende tendens til at nedprioritere og se skævt til nordisk samarbejde. I visse toneangivende politiske og akademiske kredse er holdningen den, at Norden og nordisk samarbejde er politisk ukorrekt. Medens "Europa" og EU, som i disse kredse betragtes som synonyme begreber, er indiskutable størrelser, affærdiges Norden og det nordiske som politisk alternativ som urealistisk og irrelevant. I disse kredse er nordiske værdier og nordisk samarbejde yt, og enkelte har i de seneste år gjort en del ud af at påvise, at der, når det kommer til stykket, ikke rigtig findes nogen særlig nordisk egenart eller identitet. Norden og det nordiske er ifølge enkelte særligt ihærdige historikere og litterater en konstruktion. Denne påstand fremsættes samtidig med, at de samme historikere besværgende og manipulerende arbejder med på et projekt, der går ud på at fremmane en europæisk identitet tilpasset EUs behov. Ringeagten for det nordiske og andre nordiske landes samfundssystemer og kulturformer har frit spil. Visse højrrøvede og åndsaristokratiske mediefolk, meningsdannere og multikulturalister har lagt de fine fornemmelser fra sig, når det gælder om at distancere sig fra forestillingerne om nordisk fællesskab, nordiske traditioner og nordiske værdier. Som Preben Meulengracht er inde på det i en fantastisk vigtig artikel i Jyllands-Posten (13. april 1999), er Norden blevet gjort til et minusbegreb.

Meningsmagerne er hurtigt ude, når det gælder om at anholde stereotype opfattelser, generaliseringer og ensidige udsagn, der retter sig mod bestemte kulturer, nationer og etniske grupper. Udtaler man sig nedsættende om fx nydanskere eller ventilerer sejlivede klichéer og fordomme om tyskere, får man naturligt nok en overnæsen. Men de samme meningsmagerne er mindre ømskindede og har ikke den samme sans for anstændighed og ikke den samme sprogvogtningsbevidsthed, hvis de nedsættende ytringer har adresse til fx danskere, svenskere, nordmænd og finner og søger at sætte vaner, værdier, livsstil, kultur osv. i de

nordiske samfund på formel. Et særlig grelt eksempel i denne retning er en kommentar af Georg Metz i Information den 5. september 1998. Klummen, der har overskriften "Nedtur på nedtur på nedtur," ironiserer over, at en tidligere norsk statsminister måtte trække sig tilbage fra arbejdet som regeringsleder på grund af en depression. Han var gået ned "med flaget sit." Klummeskribenten gør sig lystig over denne nedtur for regeringslederen, Kjell Magne Bondevik, i en situation med kortvarig valutamæssig ustabilitet og rentestigning i et land, som ellers har oplevet betydelig økonomiske vækst og konsolidering på grund af bl.a. olieudvindingen. At Norge, nordmænd og norsk mentalitet ikke er Metz' kop te, ses af de standardetiketter og dumsmarte, løsagtige karakteristikker, som klummisten strør om sig med. Eksempelvis "de forkælede fjeldaber." Hvis man tilsvarende havde skrevet om pølsetyskere og sandborge på strandene ved Vesterhavet, ville kosmopolitten og de rigtige meningers mand, være blandt de første til at fare i tastaturet for at sætte de formastelige på plads.

Den saglige danskhed

Vi har gennem længere tid set den samme tendens gøre sig gældende i diskussionen af dansk identitet, nationalfølelse og danskhed, som ligeledes er blevet gjort til fyord. I det gode selskab rynkes der på næsen, hvis man giver udtryk for, at man forbinder noget positivt med disse begreber. Man sættes automatisk i bås med Dansk Folkeparti. Danskhed, nationalfølelse og nationalstat er ligesom Norden politisk ukorrekt.

Der er ikke mange åndehuller for den, som i dagens Danmark vil indlede en seriøs diskussion af danskhed og nationalfølelse på dansk grund. Man bliver straks skudt i skoene, at man er på det nationalistiske hold, og de toneangivende medier har gjort meget for at udlægge nejdet den 28. september som et udslag af højrepopulistiske strømninger i samfundet.

Selv inden for vores egne rækker, i vores egne bevægelser, kan vi undertiden støde på problemer, når vi nærmer os begreber som danskhed og nationalfølelse. Måske er der en snert af selvcensur i den måde, vi argumenterer på i unionsmodstanden. Vi agerer taktisk, når vi i forbindelse med presseudtalelser, dagsordensforslag og vedtagelser fornemmer, at vi nærmer os standpunkter og argumentationsmønstre, der er for stærkt farvede af Danmark og danskhed. For vi vil jo gerne lægge afstand til fremmedangst og undgå at blive slået i hartkorn med Pia Kjærsgaards parti og blive beskyldt for at være nationalister.

Skal man i dag finde en platform for den sobre og reflekterede danskhedsdiskussion, som ikke går Dansk Folkepartis ærinde, skal man faktisk til Sydslesvig. Både inden for det danske mindretals organisationer og i Flensborg Avis føres der saglige og dybdeborende diskussioner af, hvad der ligger i begrebet danskhed, og hvad danskhed betyder i dag. Godt nok er synsvinklen overvejende det danske mindretals særlige situation og vilkår, men der kan sagtens hentes impulser herfra til en bredere debat om danskhedsbegrebet og dets eventuelle langtidsholdbarhed.

Ingen berøringsangst i Frit Norden

I Frit Norden behøver vi ikke at have berøringsangst, når vi diskuterer, hvad der ligger til grund for vores modstand mod EU-unionen. Vi vil gerne være med til at indkredse, hvad begrebet danskhed rummer og bør rumme anno 2001. Og vi vil hellere end gerne være politisk ukorrekte ved at fastholde Norden som alternativ til en europæisk enhed trumfet igennem ved hjælp af traktater, der overfører mere og mere suveræniteten til unionen.

Thomas Wallgren, Alternativ till EU, Finland

"Det är fantastiskt!
Stort tack till alla EU-
motståndare i Danmark.
Nu är det fest!"

Stuart Coster, Democracy Movement, England

"Hvad skal jeg sige?
FANTASTISK!
Jeres resultat vil ødelægge
den stærke følelse af
uundgåelighed, hvad
Euroen angår, her i
England. Folk vil indse, at
regeringer ikke altid får
det som de vil, når de
overser, hvad befolkningen
mener. En triumf for folks
tro på demokrati!"

Avisen Proletären, Sverige

"Grattis till segern i
folkromöstningen!
Ert resultat är viktigt, inte minst
for nej-sidans fortsatta arbete i
Sverige; även Göran Persson är
uppenbart omskakad."

The EuropeanJournal, november 2000 (konservativt tidsskrift)

"Danske vælgere skabte
historie den 28. september,
da de som de første borgere i
Europa besluttede ikke at
indføre Euroen. ...
Det sætter nogle
fundamentale ting ved den
europæiske model og måden,
vi styrer os selv på, i relief.
Kan vi andre være stolte af
vores u-danske demokrati?"

**Norman West m.fl.
7 tidl. EU-parla-
mentsmedlemmer
fra Labour,
England**

“Vores venligste hilsner til de, der kæmpede og vandt kampen for et NEJ i Danmark. Vi gratulerer jer, for det handlede om mere end at miste kronen; det handlede om retten til et demokratisk styre, valgt af folket for folket.”

**Nei til EU,
Norge**

“Danskenes avgjørelse betyr at EU-elitens planer om et Europas forente Stater, har fått et skudd for baugen. Folk i unionen er langt mer kritiske til EU enn det man får inntrykk av i mediedebatten i Norge. Danskenes nei er nok et eksempel på at folk i Europa ofte sier nei til mer EU-integrasjon hvis de først bliver spurt. Mens Jagland fortsetter sin offensiv for at få Norge inn i, overser han mangelen på støtte til unionen i befolkningene i EU. ...

Vi gratulerer våre meningsfeller i Danmark med en enestående innsats. Det de har klart vil sette fart i EU-motstanden, som bliver stadig sterkere, både i Norge og ellers i Europa.”

**Maria, Stine og alle
andre i Ungdom mot
EU i Norge**

“Hei alle sammen!
Vi gratulerer og feirer med dere. Dette er rett og slett fantastisk. Folk vet best. De vet at det er ikke et Europas forente Stater, men miljø internasjonalt solidaritet og folkestyre vi trenger!
Vi er bare kjempeglade!”

**P.O. Tellander,
Folkrörelsen Nej
till EU, Borlänge,
Falun, Gäddede**

“Tack för hjälpen!
Ert framgångsrika arbete och seger i folkomröstningen kommer at betyda mycket för oss i Sverige.”

**Et lille udpluk
af nordiske,
baltiske og
engelske hilsner
til de danske
nej-sigere efter
folkeafstemningen
den 28. september**

Ungdom mot EU, Norge

“NEIet i Danmark viser at danskene er dypt skeptiske til oppbyggingen av Europas forente Stater med overstatlig styring av skattepolitikk, pengepolitikk og sentralbank. Resultatet er en kjæpp i hjulet til integrasjonsprosessen i EU. ...
Ungdom mot EU gratulerer den danske neisiden som har klart å vise at dette handler om kursen for europeisk politikk og ikke kortsiktige danske økonomiske interesser.”

**Unge medlem-
mer af Estlands
Nej til EU og
Estlands
Uafhængigheds-
parti**

“Kære venner!
Fra dybet af vores hjerte ønsker vi tillykke med, at I har reddet den danske krone og jeres samfund – det mest harmoniske i verden!!”

**Dala-demokraten
29. september 2000:**

“Klockan närmer sig åttaslaget. Samlade framför TVs förlängda rapportsänding sitter ett dussin av EU-motstånderna i Dalarna och väntar spånt. Klockan 20 stänger vallokalerne i Danmark och den första prognosen väntas att komma direkt. Nogra runt TV:n håller tummarna.
När danska radions vallokalsundersökning visar på liten men ändå övervikt till nejsidans fördel sprider sig et spontant jubel. Man applåderar danska folkets beslut.
Man har samlats hemma hos en av föreningsmedlemmarna för at gemensamt följa utslaget i den danska EMU-omröstningen. I soffor och stolar sitter 13 personer och har ett slags uppesitterkväll. På vardagsrumsbordet, bland mötespapper och kassaböcker står en dansk flagga i en vas.”

Foreningerne Norden eller Norden ved en skillevej?

**Foreningerne Nordens Forbund udsender forslag til fornyelse af det nordiske samarbejde
Ikke på ét punkt spørges, om nordisk tradition og erfaring kunne tilsige de nordiske lande at søge at føre en politik, der adskiller sig fra EUs.**

Af Jesper Morville

En uge inden den danske euroafstemning vedtog Foreningerne Nordens Forbund på et møde i Oslo sine "Forslag til en fornyelse af det nordiske samarbejde." Foreningerne Norden er, i udgangspunktet, talerør for den folkelige nordisme. Men hvad deres velmenende forslagskatalog angår, må man sige, at både timingen og indholdet tyder på, at man lidt har glemt at interessere sig for, hvad folk vil.

Gode hensigter – men inden for EU's rammer

"Våre forslag handler om å ta vare på det synlige Norden, fortsatte arbeidet med å utvikle det grenseløse Norden bygget på et folkelig og enklere Norden, som gir plass for alle", hedder det indledningsvis. Og gode hensigter er der nok af i Foreningerne Nordens forslag til fornyelse af det nordiske samarbejde: det kulturelle er en bærende del af det nordiske fællesskab, så her må der sørges for, at vi alle kan se hinandens TV-kanaler; handelspolitisk sætter globaliseringen dagsordenen; altså må der skabes et "åbnere og mere konkurrencekraftigt Norden ... innenfor rammen av EU's regelverk"; energi- og kommunikationspolitik skal underlægges fælles nordisk planlægning "knyttet til EU's infrastrukturplaner", o.s.v. Kort sagt: Mange konkrete forslag til fortsat og til dels forstærket nordisk samarbejde, men alle inden for dagsordenpunkter og rammer, som EU har sat. Ikke på et punkt spørges, om nordisk tradition og erfaring kunne tilsige de nordiske lande at søge at føre en politik, der adskiller sig fra EUs. Argumentet for at udgive kataloget

med forslag til fornyet samarbejde er, at "den globale og regionale udviklingen stiller i disse årene det nordiske samarbeidet overfor store utfordringer"; med andre ord: verden ændrer sig, bl.a. takket være EU, og der skal tænkes nyt. Men forslagskataloget understreger selv, at det nære nordiske samarbejde nok, iflg. EU-retten, kan fortsætte på de områder, hvor det eksisterede i forvejen, men at "EU's kompetanse vil ikke bare kunne påvirke adgangen for medlemsstatene til å inngå avtaler, men også adgangen til å stille forslag og til å forhandle om bilaterale og multilaterale traktater. Dette betyr i så fall at på områder som dekkes av EU-traktaten vil det ikke uten videre være mulig for de nordiske land å ta opp spørsmål seg imellom om dette er regulert av EU".

EU begrænser landenes mulighed for selvstændig ageren; det fjerne, centraliserede system har taget magten fra de enkelte landes folkevalgte, nære myndigheder.

Så hvordan det nordiske samarbejde skal kunne fornys inden for disse rammer, så det ikke kun bliver en passiv medspiller, men en aktiv med- og modspiller på den internationale scene, er – og forbliver – en gåde for læseren af Foreningerne Nordens skrift.

Norden som grundlag for internationalt engagement

"I fornyelsen av det nordiske samarbeidet må vi fastholde verdien av vår nordiske identitet og at det nordiske området fortsatt vil være en naturlig arena for vår kulturelle, sosiale og økonomiske virksomhet. Men vi må også nå innrette det nordiske samarbeidet slik at det gir de nordiske land

en trygg og verdifull basis for deltagelsen i det internasjonale samfunnet der grunnleggende verdier som demokrati, åpenhet og nærhet, identitet og samhørighet vil være viktige bidrag til å skape et bredere europeisk fællesskap", hedder det i de indledende bemærkninger. Det er en vigtig påpejning af, at nordisk sammenhold giver en bred og tryk og positiv base for internationalt engagement, og at de værdier, Norden med relativ succes har dyrket, bl.a. handler om demokrati, åbenhed og nærhed. Det er også væsentligt at understrege, som Foreningerne Norden gør det, at det nordiske samarbejde ikke er en erstatning for samarbejde med andre, men en base, der styrker hele Nordens og de enkelte nordiske landes stilling og indflydelse i samarbejdet med andre. Derfor kunne man også forvente lidt flere visioner, og lidt mindre EU-tilpasningsvillighed af Foreningerne Norden. For nærhed og demokrati er jo (som netop konstateret) ikke just de værdier, EU lægger størst vægt på. Så skulle man ikke snarere se på, hvad Norden kunne opnå ved at foregå med et godt eksempel, frem for at se på, hvad man kan gøre rent defensivt for at forsvare nogle nordiske rester indenfor et stort centralistisk udemokratisk EU?

Alternativerne er på banen - men udenfor Euroland

Det danske nej til Euroen åbnede igen for nogle alternativer til den fortsatte, uundgåelige, evigt fremadskridende integration. Betydningen af folkeafstemningen den 28. september er belyst andetsteds i bladet; her skal blot nævnes, at det danske nej – trods påstande om det modsatte hos mange mavesure ja-sigende pseudolærde klummeskrivere (også citeret andetsteds i bladet) – har haft stor effekt på opinionen ikke mindst i de øvrige nordiske lande og i England. I England nåede Euromodstanden efter det danske nej op på over 70% af vælgerne. I oktober ville, iflg. Dagens Nyheter, 52% af de svenske vælgere

helt overens med, at da EU's statistiske kontor, Eurostat, i oktober spurgte folk i alle EU's medlemslande om deres holdning til den evt. østudvidelse, var der faktisk kun opbakning hertil blandt tre landes vælgere: blandt de EU- og eurokritiske svenskere, de EU- og eurokritiske danskere og grækerne. I de just så ægte kerneuropæiske stormagter Tyskland og Frankrig ønskede kun omkring 30% at "fællesskabet" bliver udvidet. Så de egoistiske og frygtsomme danske-

Det fjerne, centraliserede system har taget magten fra de enkelte landes folkevalgte, nære myndigheder.

re og svenskere ser faktisk gerne et samarbejde omfattende også de mange, mange europæiske lande, der ikke i dag er EU-medlemmer. Men de mener åbenbart ikke, at EU er den bedste model til at formidle et sådant ønskværdigt samarbejde. Måske ønsker mange i fuldt alvor et samarbejde, der bygger på nærhed, åbenhed og demokrati.

Men "Det er i dag ikke noe realistisk alternativ til den europæiske unionen EU", konkluderer Foreningerne Norden. Til det må man svare: én uge efter, at de havde konkluderet sådan, skabte det danske nej til euroen - og den sandsynlige udskydelse på ubestemt tid af tilsvarende folkeafstemninger i Sverige og England - de facto en gruppe af lande (*incl. EU-lande*), der ikke er med i Eurozonen; en gruppe lande omfattende bl.a. Island, Norge, Danmark, Sverige, England og Schweiz, som på det økonomiske område har en anden stilling end Eurolandene. Denne gruppe lande (med stor indbyrdes samhandel) har for første gang i EF/EU's historie brudt med den EU-logik, der siger, at den eneste mulige vej frem er stadigt

øget integration. De holder sig uden for et af kerneområderne i hele EU-projektet. Denne "alternative" zone eksisterer nu og må i de kommende år konsolideres.

Pudsigt nok er alle de nævnte lande nuværende eller tidligere medlemmer af frihandelssammenslutningen EFTA - der dannedes af lande, der ikke delte de centralistiske og politiske ambitioner, der fra starten lå i EF.

Situationen i ansøgerlandene

Også i ansøgerlandene er holdningerne til EU i skred. I de baltiske lande støtter under 50% et EU-medlemskab. I Estland og Litauen er der nogenlunde dødt løb mellem tilhængere og modstandere (med en svag føring til nej-siden i Estland) og en stor gruppe tvivlere. I Polen falder antallet af tilhængere drastisk, og både ved-ikke gruppen og modstanden vokser.

Bekymringen skyldes ikke mindst de krav om tilpasning til hele EU's eksisterende regelværk, som et medlemskab vil medføre. En situation, hvor medlemskab af en EFTA-lignende ordning kunne blive et seriøst alternativ for ansøgerlandene, er derfor langt fra umulig. Det vil give ansøgerlandene langt større frihed og færre byrder end medlemskab af EU - men skaffe dem adgang til de vesteuropæiske markeder. Jo skrapere krav, EU vil stille - og den "bløde" Nice-traktat er ikke afslutningen - jo større bliver sandsynligheden for at flere ansøgerlande ville foretrække en anden ordning, hvis de fik valget.

Og jo større, den kile bliver, ikke-Eurolandene har skudt ind i udviklingen mod "en stadigt snævrere Union", jo større bliver også sandsynligheden for, at de på en eller anden måde kan få et alternativ til EU-medlemskab. Der er naturligvis mange modeller og grader for, hvordan gamle og nuværende EFTA-lande kan søge sammen igen og i fællesskab yde deres til et friere samarbejde i hele Europa, med "grundlæggende verdier som demokrati, åbenhed og nærhet, identitet og samhørighed".

Men de nordiske lande kan under alle omstændigheder spille en afgørende rolle.

Idéerne må komme nedefra. Selv Foreningerne Norden ligger sådanne

visioner fjernt. Kredse som Frit Norden må debattere dem og udvikle dem. Der må udnyttes kontakter til folk i det nuværende EFTA-system fra Norge, Island og Schweiz. Kendskabet til EFTAs funktion og succes (EFTA-landene hører til de rigeste i verden) må udbredes i Balticum og Central- og Østeuropa, og såmænd også i de tidligere EFTA-lande Finland, Sverige og Danmark. Frihedsgraderne i et samarbejde, der koncentrerer sig om samhandel og andre praktiske områder, sammenlignet med EU-systemet, må visualiseres.

Frit Norden er, selv med sine begrænsede ressourcer, en oplagt fødsels-hjælper for tiltag, der får disse visioner sat på den politiske dagsorden.

FORENINGSNYT

Kontingent 2000

I begyndelsen af året udsendte vi i særskilt brev til medlemmer og abonnenter kontingentopkrævning for 2000.

Mange fulgte vores opfordring til at indbetale beløbet på det medsendte girokort, men vi savner fortsat indbetalinger fra en del medlemmer og abonnenter. Vi opfordrer dem, der endnu ikke har betalt, til at få bragt sagen i orden.

Kontingentmidlerne er vigtige for vores forenings økonomi, som for tiden er meget stram på grund af vigende medlemstal.

Skulle girokortet være bortkommet, kan et nyt rekvireres hos Frit Nordens landssekretær.

Kassererskift

Elisabeth Jønch-Sørensen er med udgangen af november 2000 fratrukket som foreningens kasserer. Der er etableret en midlertidig ordning, hvorefter Birgit Lerstrup overtager kassererposten.

Ny kasserer:

Birgit Lerstrup,
J. P. E. Hartmanns Allé 2-b,
2500 Valby.
Tlf. 36 16 22 62

STØT FRIT NORDEN

i arbejdet for dansk folkestyre og et frit internationalt samarbejde med udgangspunkt i nordisk menneskesyn og fællesskab. Foreningen er tværpolitisk og uafhængig af andre organisationer. Bliv medlem eller abonnent.

Nærmere oplysninger hos landssekretær

Leif Kajberg
Klirevænget 31,
2880 Bagsværd
tlf. 44 98 29 32

Eller

Bent Brier
Græsted Vænge 23
3230 Græsted
tlf. 48 39 30 25

Eller besøg vores hjemmeside:
http://home9.inet.tele.dk/h_a_kock/fritnorden.htm

SEND EN NYTÅRSGAVE NU!

Forær et årsabonnement til en eller flere af dine venner.

Pris kr.70, der sendes til
Frit Norden, giro 317-7920

Husk at angive navn og adresse på den nye Frit Norden abonnent. Vi vedlægger en hilsen fra dig, i det første nummer.

Frit Norden – skal vi fortsætte?

Af Bent Brier

Leif Kajbergs analyse af ja-sidens reaktioner på udfaldet af folkeafstemningen om euroen den 28. september og af den politiske situation op til EU-topmødet i Nice kunne ikke være mere præcis. Artiklen er samtidig et tankevækkende oplæg til overvejelser og debat om EU-modstandens fremtidige handlemuligheder og strategi, og man kan håbe, at den vil inspirere andre til at skrive om de anslåede temaer.

Her skal der kun knyttes nogle bemærkninger og oplysninger til afsnittet om Frit Norden i Leif Kajbergs artikel. Afsnittet er en fin beskrivelse af, hvad foreningen/bladet burde og måske også kunne være under gunstigere omstændigheder end de foreliggende, som er præget af en overordentlig stram økonomi, som ikke tillader fremstød, der koster penge.

I hele foreningens levetid har bladet og tidligere ganske mange andre aktiviteter været baseret på medlemskontingenter, abonnemeter og frivillige bidrag. Sidstnævnte har ved mange lejligheder båret os igennem strid økonomisk modvind, naturligvis hjulpet af minimale administrationsudgifter – skribenter, kasserer, sekretær, redaktion og styrelse arbejder uden vederlag eller godtgørelse af anden art. Dette blot til beroligelse for dem der kunne tro, at vi drev research i nordisk natklubliv på foreningens regning ...

I de senere år har medlemstallet været faldende og ligger i dag mellem 400-500 betalende, hvoraf godt et halvt

hundrede er restanter. Disse tal skal ses på baggrund af, at kontingent og abonnement ikke er forhøjet i de seneste 4-5 år trods stigende porto- og trykudgifter.

Foreningen er gældfri, og en medlemsfremgang på blot et par hundrede ville gøre det muligt at iværksætte andre initiativer end bladudgivelser og hjemmesiden på internettet [http://homep.inet.tele.dk/h_a_kock/fritnorden.htm]

Styrelsen har ved flere lejligheder drøftet situationen, senest ved et møde i november, og der er enighed om, at Frit Norden stadig kan have betydning som talerør for den del af EU-modstanden, der lægger vægt på den nordiske model for samarbejde som en vigtig del af alternativet til EU-medlemskab.

I håb om et medlemsfremstød besluttedes det at lægge spørgsmålet om foreningens arbejde og fremtid ud til drøftelse blandt medlemmer og abonnenter.

Vi beder derfor om forslag og tilkendegivelser fra alle interesserede senest i løbet af januar. Frit Norden udkommer næste gang omkring den 1. februar 2001 og bringer blandt andet en redegørelse for de modtagne tilkendegivelser og styrelsens overvejelser om foreningens og bladets fortsatte eksistens.

Med venlig hilsen og ønsket om et glædelig jul og et godt nytår.